

SAMMANFATTNING

Inom ramen för ett större nordiskt projekt för inventering av insatser mot kemikalieolyckor har FOA undersökt förhållandena i Sverige.

Studier har genomförts på sju orter där såväl representant för berörd industri som kommunal räddningskår deltagit.

Resultatet av undersökningen visade att registret av åtgärder vid kemikalieolyckor måste breddas.

Undersökningen bygger på sju spel som har genomförts med sex kemiska ämnen: salpetersyra, svaveldioxid, fenol, etylenoxid, bekämpningsmedel och gasol. Fenol har ingått i två av spelen, varav det ena representerar utsläpp till sjöss. Tre spel har gällt olyckor på industriområden. Tankbilsolycka har förekommit i ett fall, medan järnvägstankar har drabbats i tre fall, varav ett på industriområde. Spelen har genomförts "på plats", d v s i de orter/områden där utsläppen kan tänkas ske. I varje spel har representanter för berörd industri och kommunal räddningskår deltagit.

Kunskapen om vissa retande gasers verknings sätt är relativt god och man känner ganska väl till sambandet mellan koncentration, expositionstid och effekt på människor. Vid olyckor med retande gaser är det dock sällan känt vilka koncentrationer drabbade personer utsatts för.

Detaljerade beskrivningar ges för vilka effekter alla olyckorna har på miljön (miljöskador).

De kemikalieolyckor som använts i spelen har haft varierande grad av farlighet. I de två allvarligaste fallen är verkningarna sådana att personer, som befinner sig utomhus upp till flera hundra meter från själva olycksplatsen, kan få allvarliga skador.

Räddningsinsatsen kan i denna situation få två alternativa huvudinriktningar - antingen snabb bekämpning av utsläppet eller snabb varning av befolkningen följt av (information om) skyddsåtgärder.

Spelen kom så gott som genomgående att koncentreras kring bekämpningsinsatsen. Den igångsattes omedelbart vid första räddningsstyrkans ankomst. Varning och skydd till befolkningen dröjde däremot ett antal minuter - minuter som kan vara livsavgörande för många.

Dagens situation har en naturlig bakgrund. Räddningstjänsten har av tradition en teknisk inriktning och många inom räddningskårerna grundar sitt yrkesval på denna inriktning.

Ett vidare synsätt behövs där tekniken får en av rollerna inom vidgade ramar. Det är därför angeläget att registret av åtgärder gentemot kemiska utsläpp kan breddas.

Många gånger saknas också tillräckliga kunskaper om vad alternativa hanteringsåtgärder kan ge, varför färdiga rekommendationer till räddningspersonal endast kan lämnas i undantagsfall.

Studien lämnar därför ett stort antal förslag till forsknings- och utvecklingsinsatser.